

Wojny Stefana Batorego z Moskwą

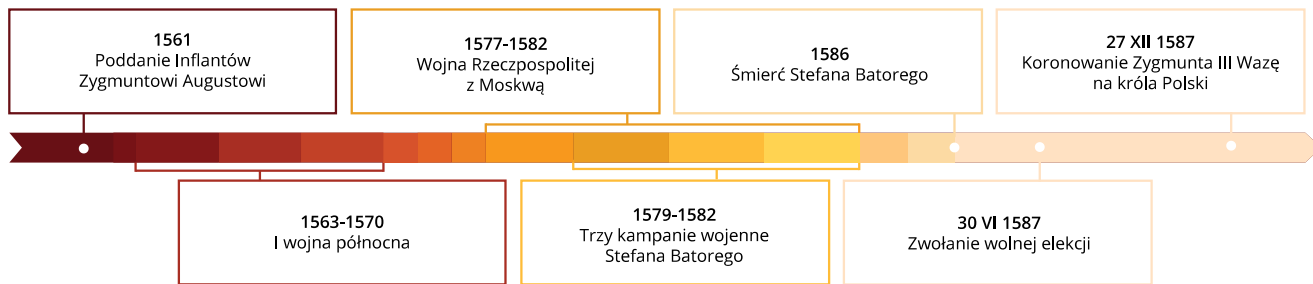
- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Cytat za: *Stefan Batory*, T-Raperzy znad Wisły, G. Wasowski, S. Szczęśniak, 1995, tekst dostępny online.
- Źródło: A.A. Michajłow, *Oblężenie Pskowa oczami cudzoziemców: pamiętniki kampanii Batorego przeciwko Rosji (1580-1581)*, tłum. [fragment] Marcin Sawicki, Pskov 2005, s. 110.
- Źródło: Danuta Wójcik-Górska, *Król niemalowany*, Warszawa 1983, s. 132–134.

Ostatni mistrz zakonu kawalerów mieczowych Gotthard Kettler w 1561 r., wzorem swojego krzyżackiego odpowiednika Albrechta Hohenzollerna, dokonał sekularyzacji swojego państwa w Inflantach. Zygmunt August przeżył swoje chwile chwały, przyjmując hołd lenny od Kettlera. Kurlandia i Semigalia stały się księstwem lennym, resztę Inflant włączono do Polski i Litwy. Zachowanie tych ziem nie przyszło jednak Rzeczypospolitej łatwo. Wojska polsko-litewskie w sojuszu ze Szwecją były zmuszone prowadzić wojnę z Moskwą i Danią, aby utrzymać większość spornego terytorium przy sobie. Pokój podpisany w Szczecinie (1570 r.) zamknął pierwszą odsłonę zmagania o Inflanty, które w znakomitej większości pozostały pod panowaniem Polski i Litwy. W 1577 r. wojska cara Iwana IV Groźnego, wykorzystując niespokojną sytuację w Rzeczypospolitej pogrążonej w lokalnych sporach (wojna z Gdańskiem odmawiającym uznania nowego króla, Stefana Batorego), z ogromnym impetem ruszyły w kierunku Bałtyku. Moskiewski monarcha pragnął wywalczyć sobie za wszelką cenę szeroki dostęp do morza. Nowy władca panujący w Rzeczypospolitej Obojga Narodów Stefan Batory nie zamierzał jednak na to pozwolić.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Rozstrzygniesz, czy słusznie szlachta doradzała kanclerzowi Janowi Zamoyskiemu, aby bez króla Stefana Batorego lepiej „na wojnę nie chadzał”.
- Dowiesz się, jakie to „rzeczy błazeńskie” dostrzegł król Stefan w uzbrojeniu wojska polskiego, co z tym zrobił i jak to o nim świadczy.
- Przejdiesz na drugą stronę barykady i zobaczysz wojnę Rzeczypospolitej z Moskwą o Inflanty również oczami poddanych cara.

Przygotowania do wojny

Portret króla Stefana Batorego przypisywany XVI-wiecznemu malarzowi Marcinowi Koberowi.
Źródło: Muzeum Lubelskie, domena publiczna.

Niemców, a nawet Szkotów. Zadbął także o zorganizowanie oddziałów inżynieryjnych i saperskich dowodzonych przez wysokiej klasy zagranicznych specjalistów. Ponadto z inicjatywy króla kartografowie przygotowali odpowiednie mapy. Batory pomyślał nawet o stworzeniu obozowej drukarni, której zadaniem było szerzenie propagandy wojennej zgodnej z zaleceniami władcy. Przygotowany w ten sposób do odparcia ataku cara Iwana IV Groźnego król polski zdecydował się na przeniesienie wojny na terytorium wroga, zamiast walczyć z najeźdźcą w Inflantach.

Król Stefan Batory docenił powagę sytuacji, uznając, że północne rubieże Rzeczypospolitej są zagrożone. Zdeterminowani mieszkańcy Wielkiego Księstwa Moskiewskiego chcieli zdobyć nad Bałtykiem wymarzone „okno na świat”, które umożliwiłoby im szersze kontakty – zwłaszcza handlowe – z bogatym Zachodem. Batory, mając do czynienia z mocno zmotywowanym przeciwnikiem, dysponującym licznymi siłami, postanowił jak najsolidniej przygotować się do prowadzenia działań wojennych. Król położył szczególny nacisk na rozbudowę artylerii oraz piechoty, niezbędnych do zdobywania silnie ufortyfikowanych moskiewskich twierdz. Z braku wystarczających sił polskich powołał do służby swoich rodaków – Węgrów oraz

Inflanty stanowiły w czasach wczesnonowożytnych cel ekspansji Moskwy, Danii, Szwecji oraz Rzeczypospolitej nie tylko ze względu na korzystne położenie nad Morzem Bałtyckim. Łakomym kąskiem były również tutejsze bogate, ludne i znakomicie zagospodarowane miasta, takie jak Ryga (tu na ilustracji z 1572 r.).

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

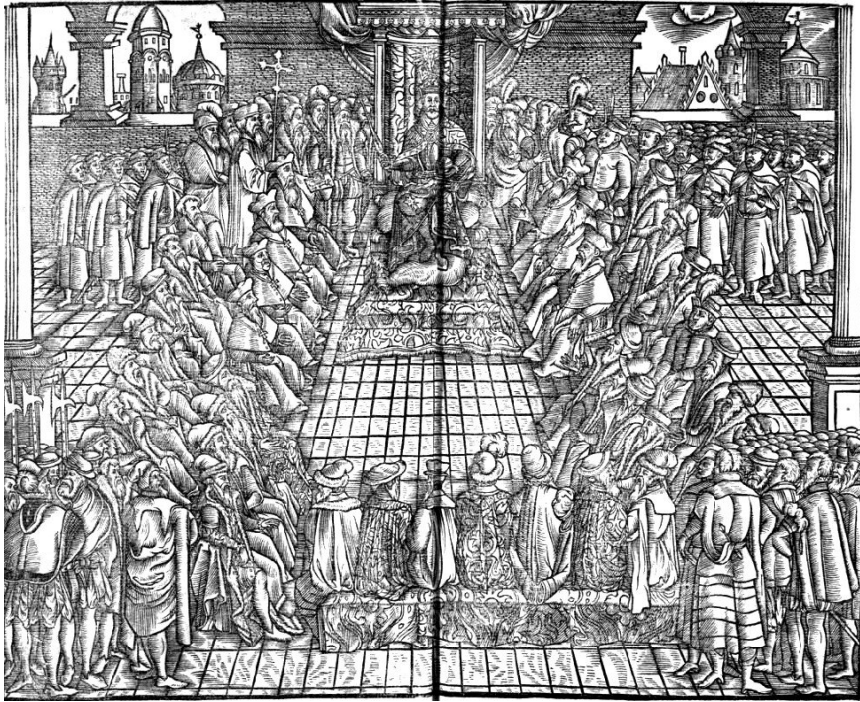
Tereny Rzeczypospolitej zajęte przez Wielkie Księstwo Moskiewskie w latach 1570–1577.

Źródło: Krystian Chariza, licencja: CC BY 3.0.

Batalie sejmowe

Sporym wyzwaniem dla króla Stefana było zmobilizowanie szlachty do uchwalenia podatków na kolejne kampanie wojenne przeciwko Wielkiemu Księstwu Moskiewskiemu. Z punktu widzenia zachodnich dzielnic kraju walki toczyły się tak daleko, że trudno było zwolennikom monarchy nakłonić tamtejszą szlachtę do podjęcia większego wysiłku finansowego. Ciężar przekonania posłów do królewskiej polityki zagranicznej spadł głównie na barki zdolnego mówcy, zręcznego polityka, a przy tym najbliższego doradcy Stefana

Batorego – Jana Zamoyskiego. To głównie dzięki jego wysiłkom i darowi przekonywania udało się uzyskać niemałe środki finansowe na zorganizowanie trzech kolejnych **kampanii** wojennych w latach 1579–1582. Pieniądzy starczyło na powołanie pod broń około 50 tys. bardzo dobrze zaopatrzonych, dowodzonych i wyszkolonych żołnierzy. Połączenie talentów politycznych Zamoyskiego oraz umiejętności organizacyjnych i dowódczych króla przyniosło wymierne efekty w postaci spektakularnych zwycięstw.

Król Stefan Batory podczas obrad sejmowych w 1578 r. Wskaż na ilustracji senatorów oraz postów szlacheckich. Czym różnią się stroje senatorów od strojów postów?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Przewagi wojenne

Już pierwsza wyprawa z 1579 r. zakończyła się sukcesem. Siły polsko-litewskie odbiły z rąk moskiewskich należący niegdyś do Wielkiego Księstwa Połock. Osiągnięciem drugiej wyprawy z 1580 r. było zajęcie twierdzy Wielkie Łuki. Aby dotrzeć na miejsce, armia królewska musiała przedzierać się bezdrożami wymagającymi karczowania całych połaci lasów. Wielkie Łuki nie wytrzymały naporu nowoczesnej armii. Kiedy oblegającym udało się podpalić drewniane fortyfikacje otaczające miasto, jego obrońcy zdecydowali się na kapitulację. Jednak największym wyzwaniem dla króla Batorego i kanclerza Zamoyskiego stała się trzecia kampania wojenna, skierowana na potężne miasto Psków (1581/1582 r.). Widok rozległej i bogatej metropolii otoczonej kamiennymi murami zrobił na jednym z uczestników wyprawy tak wielkie wrażenie, że napisał o niej do przyjaciela: „O Jezu, toć wielkiego coś, by drugi Paryż”. Wojskom królewskiem udało się wprawdzie dokonać wylomu w fortyfikacjach, ale determinacja mieszkańców Pskowa oraz wyczerpanie zapasu prochu uniemożliwiło zajęcie miasta. Obrońcom sprzyjała także pogoda: już w październiku

chwyciły siarczyste mrozy dające się we znaki oblegającym nie mniej niż same działania wojenne.

Honorowy rozejm

Zamek królewski położony malowniczo nad rzeką Niemen w Grodnie pełnił w czasie wojen Batorego z Moskwą funkcję faktycznej rezydencji królewskiej. Stefan Batory, snujący ambitne plany podporządkowania sobie Moskwy, podobno myślał nawet o przeniesieniu stolicy do Grodna na stałe. To w tym mieście, znajdującym się obecnie na terytorium Białorusi, władca zmarł w 1586 r. Przedwczesny zgon króla, który nie skarżył się na problemy zdrowotne, wywołał podejrzenia otrucia. Wykonana w Grodnie sekcja zwłok jednak tego nie potwierdziła. Przyczyną śmierci była najprawdopodobniej niezaleczona rana, jeszcze z lat młodości, gdy król został pogryziony przez psa.

Źródło: A Kostichev, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wobec przedłużającego się oblężenia car zdecydował się na podjęcie rokowań. Iwan IV tym bardziej skłonny był do kompromisu, że zwycięstwa Batorego wykorzystali Szwedzi, przejmując kontrolę nad moskiewskim portem w Inflantach, Narwą, odcinając tym samym Wielkie Księstwo Moskiewskie od Bałtyku. W rokowaniach, jako mediator, brał aktywny udział wysłannik Stolicy Apostolskiej, jezuita Antonio Possevino. Ten zręczny dyplomata starał się pogodzić zwaśnione strony i nakłonić je do wspólnego ataku na muzułmańską Turcję. **Rozejm** podpisano na początku 1582 r. w Jamie Zapołskim.

Rzeczpospolita odzyskała Inflanty z Parnawą i Dorpatem, oraz ziemię połocką zagarniętą przez Moskwę w 1563 roku. Odzyskano także utracone wcześniej Homel i Lubecz. Ponadto porozumienie ustalało 10-letni rozejm pomiędzy walczącymi stronami. Jednocześnie car zrzekł się pretensji do przejętych przez Polskę obszarów na mocy rozejmu. Klęska w wojnie o Inflanty powstrzymała na 100 lat ekspansję Moskwy na zachód. Autorytet króla Stefana Batorego w Europie niepomniernie wzrósł. Władca starał się wykorzystać popularność do

zorganizowania wielkiej wyprawy przeciwko Osmanom. Myślał przy tym nie tylko o interesach Rzeczypospolitej, ale przede wszystkim o wyzwoleniu swojej węgierskiej ojczyzny od tureckiego jarzma. Ambitne królewskie plany przerwała jednak niespodziewana śmierć w 1586 r. Mimo nie zawsze pozytywnej oceny historyków poczynań politycznych Stefana Batorego w polskiej tradycji utrwalił się obraz władcy jako wielkiego wojownika, reformatora armii i pogromcy potężnej Moskwy. Co do talentów militarnych – opinia to z całą pewnością zasłużona, chociaż w dużej mierze umiejętnie wykreowana przez samego króla, po mistrzowsku posługującego się propagandą polityczną.

Nagrobek Stefana Batorego w katedrze wawelskiej. Zmarłego króla artysta Santi Gucci przedstawił w ryzsztunku wojennym w otoczeniu symboliki militarnej, podkreślając tym samym jego przewagi na polach walk.

Źródło: Poznaniak, licencja: CC BY-SA 2.5.

Słownik

arkebuz

długa ręczna broń palna gładkolufowa kalibru ok. 10–20 mm

bombarda

(fr. *bombarde*), działo dużego kalibru o krótkiej lufie

buława

symbol władzy hetmańskiej

kampania

ciąg działań wojennych odbywających się w pewnym okresie na określonym terytorium

kulbaka

typ siodła wojskowego pokrytego skórą, stosowany m.in. przez kawalerię

panegiryk

(łac. *panegyricus*, gr. *panegyrikos* [logos] – uroczysta, pochwalna [mowa]), utwór pochwalny na czyjąś cześć

pokój w Szczecinie

pokój kończący I wojnę północną, zawarty 13 grudnia 1570 na kongresie w Szczecinie

rozejm

wstrzymanie lub przerwanie działań wojennych na podstawie układu

samopał

długa broń palna nieposiadająca zamka, odpalana była przez przyłożenie płonącego lontu, rozżarzonego pręta lub hubki trzymanej w dłoni

uniwersał

(p.-łac. *universalis* – powszechny, ogólny), list władz lub akt prawny odczytywany publicznie, dotyczący ważnych wydarzeń lub spraw

Słowa kluczowe

I wojna północna, wojna o Inflanty, wojny z Moskwą, husaria, Inflanty, królowie elekcyjni, malarstwo historyczne, Wielkie Księstwo Moskiewskie

Bibliografia

J. Besala, *Stefan Batory*, Warszawa 1992.

T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013.

M. Markiewicz, *Historia Polski 1492-1795*, Kraków 2011.

D. Wójcik-Górska, *Król niemalowany*, Warszawa 1983.

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą, a następnie wykonaj polecenia.

Źródło: Contentplus.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Odnieś się do rozpowszechnionej wśród szlachty opinii, że Jan Zamoyski był wprowadzić sprawnym politykiem, ale na wojnę bez króla „nie powinien chadzać”.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

W świetle przytoczonych tekstów oceń Stefana Batorego jako wodza. Uzasadnij swoją opinię.

Twoja odpowiedź

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Przeczytaj tekst dotyczący przeglądu wojska przez króla Stefana Batorego przed wyprawą na Połock. Następnie połącz w pary fragmenty tekstu z żołnierzami przedstawionymi na ilustracjach.

((Danuta Wójcik-Górska
Król niemalowany

Nastąpił przegląd wojska. Wjechawszy na wzgórze król objął wzrokiem szeroką płaszczyznę. Na znak buławą, dany przez hetmana Mieleckiego, podniósł się w oddali ciemny obłok kurzu, który rósł w miarę zbliżania się. To cwałem szła ciężka husaria. W rękach jeźdźców powiewały na drzewcach kolorowe proporce. Zbroje rycerzy i rzędy koni lśniły od złota, jedwabi i drogich kamieni. Za nimi szła lekka jazda oraz oddziały kozackie, uzbrojone w szable i kopie. Dalej – tatarska na małych, zwinnych konikach, przykrytych skórami dzikich zwierząt lub kożuchami odwróconymi włosiem do góry. Oddziały często miały własne kapele, grające hałaśliwie na piszczalce, przy wtórze kotłów i bębnow [...]. Węgierskie oddziały z daleka dawały o sobie znać okrzykami na cześć swego rodaka – króla.

Źródło: Danuta Wójcik-Górska, *Król niemalowany*, Warszawa 1983, s. 132–134.

„To cwałem szła
ciężka husaria.
W rękach

„Dalej – tatarska
na małych,

„Za nimi szła lekka jazda oraz oddziały kozackie, uzbrojone w szable i kopie”.

„Węgierskie oddziały z daleka dawały o sobie znać okrzykami na cześć swego rodaka – króla”.

jeźdźców powiewały na drzewcach kolorowe proporce. Zbroje rycerzy i rzędy koni lśniły od złota, jedwabi i drogich kamieni”.

zwinnych konikach, przykrytych skórami dzikich zwierząt lub kożuchami odwróconymi włosom do góry”.

Źródło: Wikimedia Commons/rzeczpospolitaobojganarodow.pl/historykon.pl.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij luki, wykorzystując zbiór pojęć zamieszczonych pod tekstem.

W 1561 r. ostatni mistrz , podobnie jak wcześniej Albrecht Hohenzollern, i podzielił swoje państwo: część została przyłączona do państwa polsko-litewskiego, a część stała się pozostającym w zależności lennej od Korony i Litwy księstwem . Inflanty stanowiły łakomy kąsek dla agresywnego i ekspansywnego państwa Iwana IV Groźnego. potrzebował dostępu do morza, by bez problemu rozwijać handel moskiewskimi towarami. W 1577 r. Iwan zajął Inflanty. Dwa lata wcześniej tron Rzeczypospolitej objął Stefan Batory. Wojowniczy król postawił sobie za cel wypędzenie Moskwy z północnej flanki kraju. Kampania była trzecią wyprawą Batorego na Inflanty. Król stosował bardzo skuteczną taktykę. [...] Oblężenie miasta trwało niemal pięć miesięcy. [...] Szturmy na miasto nie powiodły się. Warowni nie udało się zdobyć, jednak kampania zakończyła się sukcesem. Sukces Rzeczypospolitej spowodowany był śmiałymi działaniami zaczepnymi hetmana Krzysztofa Radziwiłła, który nękał państwo moskiewskie i nie pozwolił na koncentrację wojsk przeciwnika. Ostatecznie Iwana do podpisania rozejmu zmusiła interwencja Szwecji, która wykorzystwała inflancką awanturę i zaatakowała skupioną na walce z Rzeczpospolitą Moskwę. Na mocy rozejmu w Iwan zwrócił Batoremu Inflanty oraz uznał jego władzę w województwie .

pskowska

Jamie Zapolskim

połockim

zsekularyzował

Car

Kurlandii

zakonu kawalerów mieczowych

Źródło: Artykuł *Batory pod Pskowem – gra o Inflanty*, polskieradio24.pl.

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tytułami podrozdziałów książki biograficznej poświęconej Stefanowi Batoremu. Następnie zaznacz właściwe dokończenie zdania oraz uzasadnij swój wybór.

Część piąta LEPSZY STRATEG CZY OFICER?

I. Wyprawa na Połock

II. I wyprawa po zgodę

III. Wielkie Łuki

IV. Zdobycze

V. *Auratae contiones?*

VI. Trzecia siła

VII. Pskowska korzyść a własna skóra

VIII. „Ziele” pod Pskowem

IX. Pax

Książka ma charakter...

☐ reportażu.

☐ Brak właściwej odpowiedzi.

☐ popularnonaukowy.

☐ źródła historycznego.

☐ naukowy.

Uzasadnienie

Zapoznaj się z fragmentami satyrycznej piosenki zespołu T-Raperzy znad Wisły poświęconej Stefanowi Batoremu (cały utwór możesz odnaleźć i odsłuchać w internecie). Rozstrzygnij, czy cytowane fragmenty utworu nadają się do wykorzystania w prezentacji dotyczącej wojny Stefana Batorego z Moskwą o Inflanty. Uzasadnij swoją opinię.

“(Co do Heńka Walezjusza

To był zwykły oczajdusza,
Co bez krztyny elegancji
Rzucił tron i zwiął do Francji.

Po nim była Jagiellonka
Lecz nie mogła bez małżonka
Na tron zasiąść i dlatego
Wybór padł na Batorego. [...]

Był wojakiem wyśmienitym,
Znał języki cztery przy tym,
Polski miał być jego piątym –
Choć próbował, szybko zwątpił.

Fakt ten nie miał wpływu na nic,
Nieugięcie strzegł nam granic,
Zwłaszcza że u boku swego
Miał kanclerza Zamoyskiego. [...]

Wielkie też są króla mości
Osiągnięcia w wojskowości,
Tak więc jeździe, aby wiodła
Bój skuteczniej, sprawił siodła. [...]

Przez trzy lata w wojny stanie
Stefan z Groźnym był Iwanem,

Lecz choć Iwan natarł hurmem
I niejednym nękał szturmem,
Nielichego dał mu bobu,
Strasząc nawet widmem grobu.

Zdobył Połock i Inflanty,
Choć był Iwan temu anty,
Wielkie Łuki, tudzież grody
Pograniczne, nim do zgody
Doszło we wsi Jam Zapolski
Niewchodzącej w obszar Polski.

Znacznie później, bo w lat trzysta,
Jan Matejko, batalista,
Batorego namalował
W czasie oblężenia Pskowa.

Cytat za: *Stefan Batory*, T-Raperzy znad Wisły, G. Wasowski, S. Szczęśniak, 1995, tekst dostępny online.

Uzasadnienie

Zapoznaj się ze źródłami A i B. Wypisz ze źródła A fragment dotyczący armii polsko-litewskiej, który zilustrowany został w źródle B.

Źródło A

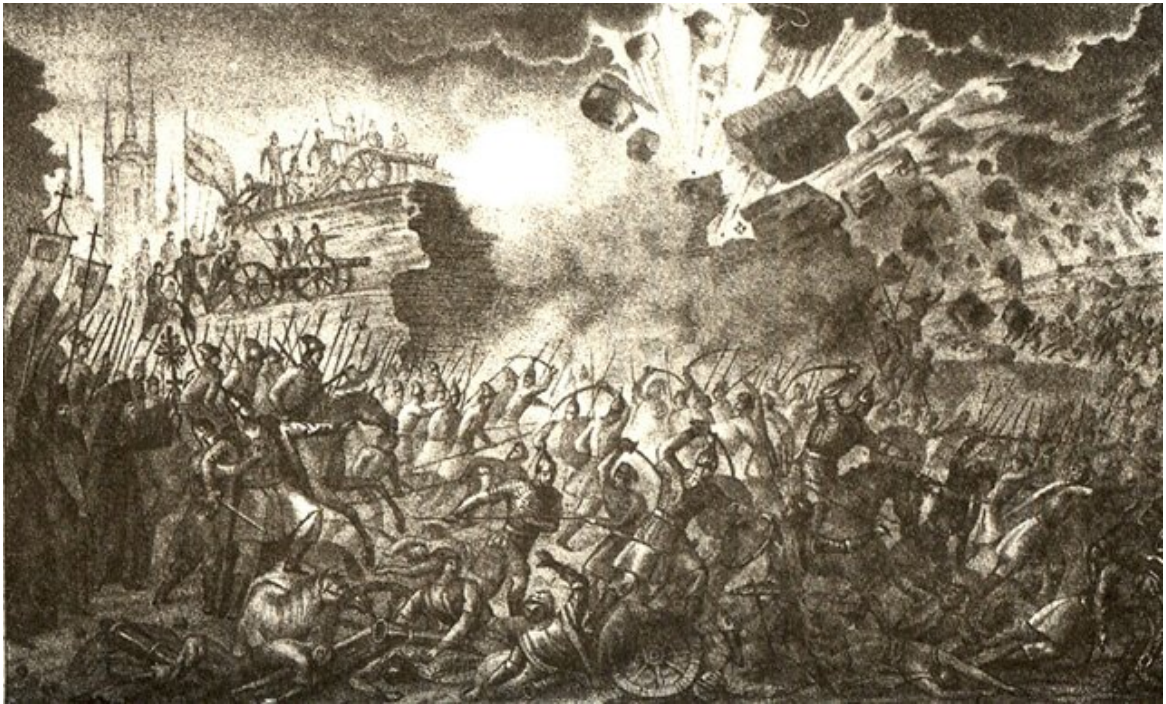
((A.A. Michajłow

Oblężenie Pskowa oczami cudzoziemców: pamiętniki kampanii Batorego przeciwko Rosji (1580-1581)

Upadek Pskowa oznaczałby dla Rusi całkowitą wojenną porażkę. Pod murami miasta stanęła niewątpliwie znakomita armia, w pełni władająca wszystkimi nowoczesnymi dla swojej epoki środkami prowadzenia wojny. Batory dysponował wspaniałą artylerią, doświadczonymi w sztuce oblężniczej inżynierami, niemieckimi rajtarami, licznymi litewskimi, polskimi i węgierskimi żołnierzami, najemnikami z Francji, Szkocji oraz innych krajów. Oblegającym trudno było odmówić znajomości sztuki wojennej ani męstwa. Tym niemniej garnizon i mieszkańcy miasta wytrzymali ciężkie pięciomiesięczne oblężenie i nie poddali miasta przeciwnikowi.

Źródło: A.A. Michajłow, *Oblężenie Pskowa oczami cudzoziemców: pamiętniki kampanii Batorego przeciwko Rosji (1580-1581)*, tłum. [fragment] Marcin Sawicki, Pskov 2005, s. 110.

Źródło B

Grafika rosyjskiego artysty Borisa Czorikowa z 1836 r. przedstawia oblężenie Pskowa przez wojska polsko-litewskie w czasie wojny Stefana Batorego z Wielkim Księstwem Moskiewskim o Inflanty.
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Tvoja odpowiedź

Rozstrzygnij, która z poniższych ilustracji przedstawia polski, a która moskiewski punkt widzenia na walki o Psków.

Ilustracja A

Oblężenie Pskowa na obrazie Karla Briułłowa z 1843 r.

Źródło: Karl Bryullov, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ilustracja B

Jan Matejko, *Batory pod Pskowem*, 1872 r.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Tvoja odpowiedź

Ćwiczenie 7

Przyporządkuj imiona i nazwiska do postaci na obrazie Jana Matejki *Batory pod Pskowem*

Antonio Possevino

Stanisław Żółkiewski

Jan Zamoyski

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, dlaczego ukazana na obrazie Jana Matejki scena miała „krzepić” żyjących pod zaborami Polaków.

Tvoja odpowiedź

Dla nauczyciela

Autor: Marcin Sawicki

Przedmiot: historia

Temat: Wojny Stefana Batorego z Moskwą

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XX. Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Uczeń:

2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia przebieg wojny o Inflanty, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia;
- interpretuje różnorodne źródła historyczne;
- konstruuje dłuższą wypowiedź pisemną;
- ocenia skuteczność polityki zagranicznej Stefana Batorego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm,
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- praca ze źródłami,
- opowiadanie,
- elementy inscenizacji.

Formy zajęć:

- praca w grupach,
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- 4-5 stanowisk komputerowych,
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna

Uczniowie zapoznają się z blokiem tekstowym oraz mapą interaktywną.

Faza realizacyjna:

I. Uczniowie w grupach przygotowują wypowiedzi pisemne:

1. Ułóż mowę sejmową dla zwolennika wojny z Rosją o Inflanty. Przekonaj do swojego zdania niechętnych wydawania pieniędzy na walki „na drugim końcu świata” posłów z Wielkopolski.
2. Zredaguj tekst odezwy do mieszkańców Rosji mający na celu zniechęcenie ich do walki z królem Stefanem Batorym.
3. Wciel się w rolę moskiewskiego mnicha – dziejopisarza. Wyjaśnij potomnym cele wojny Iwana IV o Inflanty.
4. Wyobraź sobie, że jesteś zwykłym żołnierzem armii polsko-litewskiej podczas wojny o Inflanty. Oceń ze swojego punktu widzenia poczynania króla Stefana jako wodza.
5. Opisz obronę Pskowa z punktu widzenia rosyjskich obrońców twierdzy. Wykorzystaj materiały z ćwiczeń.
6. Ułóż mowę pogrzebową, w której pochwalisz dokonania wojenne króla Stefana.

II. Opowiadanie nauczyciela ilustrowane tekstami przygotowanymi i odczytywanymi przez uczniów pracujących w grupach.

Faza podsumowująca:

Mowa pogrzebowa – przedstawienie rezultatów pracy grupy nr 6. Na koniec nauczyciel dokonuje słownej oceny pracy uczniów.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenie nr od 6 do 8 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- J. Besala, *Stefan Batory*, Warszawa 1992.
- T. Jurek, E. Kizik, *Historia Polski do 1572*, Warszawa 2013.
- M. Markiewicz, *Historia Polski 1492-1795*, Kraków 2011.
- D. Wójcik-Górska, *Król niemalowany*, Warszawa 1983.
- *Wielka historia świata*. Tomy 1-12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności); Świat Książki 2004-2006.
- *Wielka historia Polski*, tomy 1-10; Oficyna Wydawnicza FOGRA, Kraków 2016.
- Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011-2019.
- E. Brudnik, A. Moszyńska, B. Owczarska, *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2011.

Wskazówki metodyczne:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z informacjami w sekcji „Mapa interaktywna”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.